

Nova proposta per mesurar la mobilitat educativa

01/2014 - Economia. L'associació entre els nivells educatius dels pares i el dels fills determina de manera inversa la mobilitat intergeneracional, educativa i en termes de renda. Un nou índex, que parteix de dos ja existents, permet quantificar el grau de mobilitat educativa en diversos països europeus i els seus canvis al llarg del període 1940-1980. Els resultats mostren diferències territorials i un augment de les possibilitats de mobilitat educativa amb el temps, més important en els països amb un nivell inicial més baix.

És un fet observat que els nivells educatius tendeixen a transmetre's de pares a fills. És a dir, els pares amb majors nivells educatius es preocupen més pels estàndards educatius dels seus fills que els menys educats. Això es tradueix en que hi hagi una correlació positiva entre els nivells educatius dels pares i els nivells educatius dels fills. Com més estreta és aquesta associació, menor serà la mobilitat intergeneracional, el que també tindrà com a contrapartida una menor mobilitat en termes de renda. En altres paraules, les famílies poc educades i amb escassos recursos econòmics tendiran a transmetre aquestes característiques als seus descendents, de manera que ambdues característiques tendiran a perpetuar-se. Per contra, quan la mobilitat és elevada, les oportunitats es distribueixen més equitativament entre la població i possiblement l'eficiència econòmica augmenti. Per tant, en igualtat de condicions, com més gran és la mobilitat, major ha de ser l'equitat i major cal esperar que sigui l'eficiència en l'assignació de recursos.

Per mesurar aquesta mobilitat s'utilitzen dos criteris (l'índex de mobilitat R quadrat i l'índex de mobilitat beta). L'article publicat pels autors que signen aquesta nota és de naturalesa tècnica i ofereix un nou índex per quantificar aquest grau de mobilitat conjugant ambdós índexs en un de sol. Com a cas d'estudi s'analitza el comportament de la mobilitat educativa en diversos països europeus i els seus canvis per cohorts de naixement. Els resultats bàsics derivats de l'aplicació de l'índex proposat són els següents:

- Els països nòrdics mostren majors nivells de mobilitat educativa que els països del sud d'Europa, mentre que els països de l'Europa continental ocupen una posició intermèdia.
- Realitzant l'anàlisi per cohorts, i considerant 8 cohorts on la primera inclou els nascuts entre 1940 i 1945 i l'última els nascuts entre 1976 i 1980, es conclou que la mobilitat ha tendit a augmentar amb el transcurs del temps. És a dir, en general, els nascuts en el període 1976-1980 tenen una major igualtat d'oportunitats educatives que els nascuts a 1940-1945. Aquest increment de la mobilitat és gairebé generalitzat, però especialment afecta aquells països el nivell de partida dels quals era més reduït.
- En el cas d'Espanya, la mobilitat educativa s'ha incrementat considerablement amb el pas del temps. És a dir, la mobilitat educativa dels nascuts en l'última cohort és molt més gran que la que corresponia als nascuts a la primera cohort. Malgrat aquests èxits, la mobilitat educativa a Espanya segueix sent inferior a la de països com Finlàndia, Noruega, Suècia o França. A la cua de la mobilitat es troben Grècia, Itàlia i Portugal.

En resum, la mobilitat és important per raons no tan sols d'equitat sinó també d'eficiència. En aquest sentit, les possibilitats de mobilitat educativa són molt més elevades per als nascuts entre 1976 i 1980 que per als nascuts entre 1940 i 1945. La política educativa hi ha jugat un important paper, si bé altres factors socials i sociològics exerceixen també la seva influència. Tot i això, queda encara un camí per recórrer perquè els condicionants familiars propers no representin una limitació a l'accés a l'educació i a la igualtat d'oportunitats.

Josep Ll. Raymond

Departament d'Economia i d'Història Econòmica

Di Paolo, Antonio; Raymond, Josep Ll., i Calero, Jorge. A new proposal to gauge educational mobility. *Social Indicators Research* 114: 947-962. 2013.